

8 maart 2024
persdossier

“In het Vlaanderen van vandaag moet alles wijken voor de economie: hoe werkgeversorganisatie VOKA de kinderopvang kaapt en kwetsbare vrouwen en kinderen de rekening presenteert”

8 maart is de internationale dag van strijd voor vrouwenrechten. **Hoewel vrouwen op papier over gelijke rechten beschikken, is dat in de praktijk nog lang niet het geval. Zonder de nodige institutionele omkadering (collectieve zorgsystemen¹; gezinsmaatregelen², ...), blijven ze immers nog al te vaak theorie.** Zo blijkt uit allerlei statistieken³ dat het vandaag nog steeds vrouwen zijn die het leeuwendeel van de onbetaalde zorgarbeid op zich (moeten) nemen waar die institutionele omkadering in gebreke blijft.

Dit heeft tot gevolg dat **vrouwen vandaag nog steeds ondervertegenwoordigd zijn op de arbeidsmarkt.** Omdat vrouwen gemiddeld meer dan mannen de last dragen van de noodzakelijke aanpassingen om hun beroeps- en gezinsverantwoordelijkheden te combineren, zullen vrouwen bijvoorbeeld vaker hun loopbaan onderbreken, hun werktijd verminderen of zich richten op functies die meer flexibiliteit bieden of waarin ze dichterbij hun woonplaats kunnen werken. Hierdoor zijn vrouwen ook oververtegenwoordigd in sectoren waar er minder loopbaankansen zijn en/of minder loon betaald wordt. Dit leidt er toe dat vrouwen vandaag nog steeds met een **hardnekkige inkomenskloof** kampen en ze een groter armoederisico lopen. Zo ligt het totaal van de bruto jaarlonen van vrouwen in België al enige jaren 21% lager dan het totaal van de bruto jaarlonen van mannen. Deze loonkloof wordt nog groter wanneer er kinderen in het spel zijn. Volgens een studie uit 2021 wordt het loonnadeel (5-10j na de geboorte) voor moeders in België op ongeveer 32% geraamd. Bovendien stapelen de genderverschillen zich in de loop van een carrière op en vertalen zich ook in een lager pensioen. In 2021 bedroeg het pensioenverschil tussen mannen en vrouwen 26 procent. Daarnaast neemt ook het verschijnsel van de eenoudergezinnen fors toe. In 2021 waren er bijna 500 000 éénoudergezinnen, dat is één gezin op de tien. In acht op de tien gevallen staat een vrouw aan het hoofd van deze gezinnen. Het armoederisico voor alleenstaande ouders is drie keer zo hoog als voor koppels met kinderen. En dan spreken we nog niet over de **genderverschillen inzake vermoeidheid, emotionele belasting en fysieke klachten ten gevolge van de aard van de betaalde arbeid**⁴. Bij jongere generaties (jonger dan 35 jaar) ligt de arbeidsongeschiktheid meer dan dubbel zo hoog bij vrouwen als bij mannen. Die ongelijkheid zet zich door tijdens de carrière. Op latere leeftijd vlakkt het verschil enigszins af, maar blijft het wel bestaan. Globaal gezien gaat het in 60% van de arbeidsongeschiktheid om vrouwen.

Als men aan vrouwenrechten denkt, is kinderopvang misschien niet het eerste wat spontaan naar boven komt. Nochtans maakt de zorg voor kleine kinderen een groot deel uit van de onbetaalde zorgarbeid van vrouwen. En het is (o.a.) ook op dit vlak dat onze Vlaamse regering serieuze steken

¹ Bijvoorbeeld kwalitatieve en betaalbare opvang van kinderen, ouderen en zieken.

² Om de combinatie van betaalde en onbetaalde arbeid te combineren zoals het gelijktrekken en verlonen van moederschaprust en geboorteverlof, het verbeteren van het stelsel van ouderschapsverlof, collectieve arbeidsduurvermindering met behoud van loon en compenserende aanwervingen.

³ [De arbeidsmarktparticipatie van vrouwen - Januari 2023 | Hoge raad voor de Werkgelegenheid \(belgie.be\)](#)

⁴ [ABVV || Sociaal-economische barometer 2023](#)

laat vallen. Incidenten met baby's en peuters, een onhoudbare werkdruk bij het personeel (overigens ook hoofdzakelijk vrouwen) en een groot tekort aan opvangplaatsen zijn maar enkele voorbeelden die het gevolg zijn van een jarenlange onderfinanciering. **Er is een punt bereikt dat zelfs werkgeversorganisaties inzien dat een inhaalbeweging nodig is.** Zo lezen we plots alom *“kinderopvang en werkgevers slaan handen in elkaar om tekort aan te pakken”* en *“laat bedrijven investeren in kinderopvang”*⁵. **In tijden van toenemende arbeidskrachte wil VOKA zijn steentje bijdragen door elke drempel uit de weg te ruimen die een hogere tewerkstellingsgraad in de weg staat. Op voorwaarde natuurlijk dat deze investering ook rendeert.**

Concreet wil VOKA dat de overheid het aantrekkelijker maakt voor werkgevers om, naast de mogelijkheid om bedrijfscrèches op te richten, ook opvangplaatsen voor hun werknemers te reserveren in de reguliere kinderopvang. Om deze bedrijfsinvesteringen aantrekkelijker te maken, heeft de Vlaamse regering beslist om **extra kinderopvangplaatsen te creëren in de trap 1-opvang én om vanaf januari 2024 de trap 1 basissubsidie op te trekken van 1381,42,-/opvangplaats/jaar naar 4039,88,-/ opvangplaats/jaar**⁶. Deze trap 1 basissubsidie is van toepassing op elke vergunde kinderopvang die minstens 220 dagen/jaar open is, minimaal evenveel kinderen opvangt als het aantal beschikbare plaatsen en waarvan de begeleiders voldoen aan de Nederlandse taalvoorwaarde. Belangrijk om vermelden is dat deze kinderopvanginitiatieven zelf de hoogte kunnen bepalen van de ouderbijdragen. **Deze verhoging van de basissubsidie naar 4039,88,-/opvangplaats/jaar wordt gerealiseerd door enerzijds de bestaande basissubsidie te verhogen met een bedrag van 1039,88.** Dit komt neer op een bijkomende kostprijs voor de Vlaamse overheid van 27 miljoen euro. **Anderzijds wordt deze verhoging gefinancierd door de subsidie voor inkomensgerelateerde opvangplaatsen (de zogenaamde trap 2 subsidie) met eenzelfde bedrag ten belope van 1618,58,- te verlagen. Het verschuiven van subsidiebedragen van T2 naar T1 is echter geen neutrale, politieke keuze.** Het oorspronkelijke subsidiebedrag binnen T2 compenseerde sociaal beleid in functie van kwetsbare gezinnen en kinderen (alsook hogere lonen voor het personeel). Nu kan men binnen de T2-opvang nog steeds over hetzelfde bedrag beschikken, maar stimuleert het geen sociaal beleid meer (zie verder). **Het bedrag dat bedrijven bijkomend investeren, is voor bedrijven op vandaag reeds 100% fiscaal aftrekbaar, maar voor VOKA is dit nog niet genoeg. Zij vragen de federale regering de fiscale aftrek op te trekken naar 120%!**

Door de basissubsidie veralgemeend op te trekken, in combinatie met co-financiering vanuit de bedrijven, wordt de sector aantrekkelijker gemaakt voor grote commerciële spelers zoals Babilou die zich vandaag al sterk richten op bedrijfscrèches. Daarnaast voorziet de Vlaamse regering tevens een bedrag van 1 miljoen euro voor 5 partnerschappen met werkgeversorganisaties enerzijds en organisatoren van vergunde kinderopvang anderzijds die concrete proeftuinen moeten opzetten tussen 01/02/24 en 31/07/25 om dit nieuwe model van kinderopvang te stimuleren en te managen. Dit nieuwe model vraagt immers heel wat bijkomende administratie en coördinatie van organisatoren van kinderopvang.

De Vlaamse regering besliste dus om publieke middelen (ons belastinggeld) aan te wenden om de commercialisering van de kinderopvang verder te stimuleren. Nochtans zou men van de politiek mogen verwachten dat men lessen trekt uit de menselijke drama's die de commercialisering van de

⁵ [Voka komt met nieuw voorstel over kinderopvang | Voka](#) ; [Kinderopvang en werkgevers slaan handen in elkaar om tekort aan te pakken | Voka](#) ; [Hoe investeren in kinderopvang aantrekkelijker kan voor werkgevers | Voka](#) ; [Voka heeft voorstel om tekort in kinderopvang op te lossen \(knack.be\)](#) ; [HRmagazine - Voka wil oplossing voor kinderopvang van werkende ouders](#) ; ["Limburgse bedrijven kunnen crisis in kinderopvang mee oplossen" | Voka](#) ; ...

⁶ [verlaging kindratio en wijziging subsidies - 22 december 2023.pdf \(kindengezin.be\)](#); [Dossier kinderopvang: Hoe werkgeversorganisatie VOKA de kinderopvang kaapt \(acodlrb.be\)](#) ; [Dossier kinderopvang: extra budget met blauwe adders onder het gras \(acodlrb.be\)](#)

ouderenzorg met zich mee heeft gebracht. In een commercieel model van kinderopvang willen bedrijven immers winst maken. Door de aard van het werk kan winst immers enkel gerealiseerd worden op kap van werknemers en kinderen: met zo weinig mogelijk begeleiders zoveel mogelijk kinderen verzorgen. Iets waar we net vanaf willen. **Bovendien geeft men op deze manier als overheid een deel van het sturend vermogen uit handen aan private spelers en is de continuïteit van de kinderopvang met bedrijfscrèches of door de werkgever gefinancierde opvangplaatsen allesbehalve gegarandeerd: wat bij ziekte, ontslag, herstructurering, faillissement, ...? Ook de afhankelijkheid van de werknemer ten aanzien van diens werkgever wordt op deze manier aanzienlijk verhoogd.**

Men stapt met deze publiek-private samenwerking ook af van de intentie om te evolueren naar een gelijk gesubsidieerde kinderopvang met 100% inkomensafhankelijke tarieven. VOKA gaat er immers prat op dat de ouders met een hoger beroepsinkomen in de bedrijfscrèches van een lager tarief kunnen genieten dan in de inkomensgerelateerde kinderopvang⁷. Op die manier zet VOKA een breed gedragen en solidair principe op de helling; namelijk dat je als ouder voor jouw kind een tarief betaalt naargelang jouw inkomen.

Het nieuwe subsidiekader heeft ook grote gevolgen in de praktijk voor kwetsbare vrouwen en kinderen. De bijkomende trap 2-subsidies in de inkomensgerelateerde opvang (die werden afgebouwd ten voordele van de basissubsidie in trap 1) hadden namelijk ook als doel om te garanderen dat kinderopvanginitiatieven die meer kwetsbare gezinnen bedienen niet minder inkomsten hebben dan zij die meer goeude gezinnen bedienen. De inkomensgerelateerde kinderopvang diende tot voor kort immers minstens 20% van de beschikbare plaatsen voor te behouden voor kinderen van gezinnen met minstens 2 van de volgende kenmerken: werk, alleenstaand, laag inkomen, pleegkind of kind uit kwetsbaar gezin. **Gezien de grote tekorten in beschikbare opvangplaatsen, en onder druk van de werkgevers, besliste de Vlaamse regering echter eind december 2023 om de bestaande voorrangregels voor de kinderopvang te wijzigen.**

Zo dienen vanaf 1 april 2024 vrije plaatsen in de inkomensgerelateerde opvang (ongeveer 70% van de huidige opvangplaatsen⁸) met absolute voorrang te gaan naar kinderen van ouders die minstens 4/5 werken of een opleiding volgen⁹. Het gaat over het gezinsgemiddelde. Een kind van een koppel waarvan de ene partner voltijds werkt en de andere halftijds, valt buiten deze absolute voorrang. Ook alleenstaande ouders die minder dan 4/5 werken, krijgen geen voorrang meer. **In België werkt 41% van de vrouwen wegens het opnemen van onbetaalde zorgtaken vaak noodgedwongen deeltijds¹⁰.** Deze beleidskeuze zal dus vooral vrouwen treffen terwijl kinderopvang net een hefboom kan zijn naar duurzaam werk¹¹.

Daarnaast worden de andere bestaande voorrangregels (alleenstaand, laag inkomen, pleegkind of kind uit kwetsbaar gezin) vanaf 1 april 2024 geschrapt¹². Het schrappen van deze voorrangregels ontzegt de facto de toegang tot kinderopvang voor de meest kwetsbare gezinnen. Zo wordt de keuze en verantwoordelijkheid voor het opvangen van deze kinderen doorgeschoven naar de opvanginitiatieven zelf die hiertoe tot maximaal 10% van hun plaatsen kunnen voorbehouden (in tegenstelling tot de verplichte 20% voorheen). De kans dat commerciële opvanginitiatieven dit zullen

⁷ [Voka komt met nieuw voorstel over kinderopvang | Voka](#);

⁸ [Cijfers op maat | Opgroeien](#)

⁹ [wijziging voorrangregels - 22 december 2023.pdf \(kindengezin.be\)](#)

¹⁰ [Deeltijds werk | Statbel \(fgov.be\)](#) ; [Deeltijdarbeid | Vlaanderen.be](#).

¹¹ [Nieuwe voorrang in de kinderopvang is een achteruitgang | Femma](#)

¹² In trap 3 blijven deze voorrangregels weerhouden, maar dit betreft slechts een zeer beperkt aanbod; ongeveer 3% van de totale beschikbare opvangplaatsen. Momenteel voorziet de Vlaamse overheid niet in bijkomende middelen om deze trap3 kinderopvang uit te breiden: "Nu een aanvraag doen heeft geen zin. Je aanvraag zal momenteel een negatief antwoord krijgen » : [subsidies-babys-en-peuters.pdf \(kindengezin.be\)](#)

doen, is eerder onbestaande aangezien ze hiertoe niet langer verplicht zijn en er bijgevolg ook geen financiële compensatie meer voorzien is.

Nochtans heeft kinderopvang naast een economische ook een belangrijke sociale en pedagogische functie te vervullen¹³. Kinderopvang kan veel goed maken voor kinderen die opgroeien in armoede, in een kwetsbaar gezin. Op pedagogisch vlak is aangetoond dat kinderopvang van goede kwaliteit een langdurige positieve invloed heeft op de verstandelijke ontwikkeling (waaronder taalontwikkeling) en op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Die positieve invloed is vooral van belang voor kinderen die in hun thuismilieu minder gestimuleerd worden. **Daarom hangt die pedagogische functie nauw samen met de sociale functie: de mate waarin kinderopvang bijdraagt tot gelijke kansen. In de kinderopvang liggen er dus grote opportuniteiten om maatschappelijke uitdagingen elders aan te pakken.**

In Antwerpen bijvoorbeeld wordt men geconfronteerd met grote uitdagingen in het onderwijs omdat 29% van de kleuters extra taalondersteuning nodig heeft en er veel kinderen het lager onderwijs verlaten zonder diploma, waardoor er nagenoeg geen plaats meer is in de B-stroom¹⁴. Volgens het Agentschap Opgroeien vindt amper 35 procent van de moeders met een migratie-achtergrond en in een kansarme situatie de weg naar formele opvang¹⁵. **Uit onderzoek blijkt echter dat het aanbod de doorslaggevende factor is om beroep te doen op kinderopvang en niet de socio-culturele context.** Zelfs als er eerder conservatieve opvattingen leven tegenover werkende vrouwen en kinderopvang.

België kan op dit moment slechts voor de helft van z'n jongste inwoners kinderopvang voorzien. In Antwerpen lukt dit stadsbreed voor amper 41% van de kinderen¹⁶. In Scandinavische landen is kinderopvang sinds de jaren '60 een basisrecht voor elk kind. Het kan niet anders dan dat we daar naartoe moeten groeien zowel voor de kinderen als voor de gendergelijkheid. Hier is dan ook een cruciale rol voor de overheid weggelegd. Enkel de overheid kan immers handelen in het belang van elk kind en elke ouder.

Op vraag van VOKA creëerde de Vlaamse regering met dit beleid echter een publiek gefinancierd voorrecht voor bedrijven en de goedverdienende werknemers. Het leidt ons samen met de verscherping van de voorrangregels naar één van de meest asociale kinderopvangmodellen in heel Europa en dit ten koste van vrouwen en kinderen in kwetsbare omstandigheden. Als ABVV blijven we ons dan ook verzetten tegen een éézijdige economische visie op zorgarbeid en pleiten voor een herwaardering:

- **Van de betaalde zorgarbeid**
 - o Door betaalbare en kwalitatieve kinderopvang te voorzien als universeel basisrecht in handen van overheid
 - Met het pedagogische belang van het kind als uitgangspunt; niet de economische positie van de ouders
 - Kwalitatieve kinderopvang veronderstelt tevens een verlaging van de begeleiderkindratio (1 begeleider per 5 kinderen en een maximale groepsgrootte van 15 plaatsen)

¹³ [vanlancker-vandenbroeck-2019_verdeling-kinderopvang-vlaanderen.pdf \(opgroeien.be\)](#) ; [Dossier kinderopvang: het pedagogisch belang van het kind zou uitgangspunt moeten zijn \(acodlr.be\)](#).

¹⁴ [14 procent van kleuters heeft extra taalondersteuning nodig, minister Weyts: "Nadenken over ingrepen op groepspakket als ouders verantwoordelijkheid ontlopen" | VRT NWS: nieuws](#) ; [Aantal kinderen zonder diploma lagere school bijna verdubbeld in zes jaar \(demorgen.be\)](#).

¹⁵ <https://www.opgroeien.be/kennis/cijfers-en-onderzoek/kinderopvang-babys-en-peuters#:~:text=Het%20gebruik%20van%20formele%20opvang%20ligt%20duidelijk%20ook%20lager%20bij,kinderen%20gebruikt%2070%25%20formele%20opvang>.

¹⁶ [Welkom | Antwerpen.be](#)

- Met professioneel opgeleid personeel in stabiele, kwalitatieve jobs. De invoering van flexijobs in de kinderopvang staat daar haaks op.
- **en onbetaalde zorgarbeid**
 - Door het geboorteverlof van vaders op te trekken naar de 15 weken moederschapsrust en in beide gevallen loon te voorzien. Het is niet normaal dat je inkomen verliest door in de eerste levensmaanden voor je kind te zorgen.
 - Door de uitkeringen bij ouderschapsverlof op te trekken en een gendergelijke opname ervan te stimuleren.
 - Door een gelijkheid m/v te stimuleren in lonen en arbeidstijd
 - Met een minimumloon van 17,-/uur of 2.800,-/maand
 - Meer transparantie in het verloningsbeleid
 - Collectieve arbeidsduurvermindering met loonbehoud en compenserende aanwervingen ten belope van 32u/week
 - 5 weken wettelijk betaald verlof/jaar
 - Door periodes van inactiviteit wegens onbetaalde zorgarbeid gelijk te stellen in de pensioenberekening.

Want onze kinderen, ouders én het personeel van de kinderopvang verdienen beter!

Persverantwoordelijke :

Maartje De Schutter, Secretaris Algemene Centrale Antwerpen-Waasland, ABVV
0485/63.84.04